सुवहा, स्त्री,(सुष्ठु वहति सौगन्धमिति। सु+वह+अच्।) शेफालिका। रास्ना (अस्याः पर्य्यायो यथा,—
"रास्ना युक्तरसा रस्या सुवहा रसना रसा।
एलापर्णी च सुरसा सुगन्धा प्रेयसी तथा॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे॥)
गोधापदी। फलापर्णी। इत्यमरः।२।४।७०॥
शल्लकी। (अस्याः पर्य्यायो यथा,भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे।
"शल्लकी गजभक्ष्या च सुवहा सुरभीरसा।
महेरुणा कुन्दरुको वल्लकी च बहुस्रवा॥")
वीणा। इति मेदिनी॥ त्रिवृता। इति शब्दचन्द्रिका भरतश्च॥ रुद्रजटा। हंसपदी। गन्धनाकुली। मुशली। नीलसिन्धुवारः। इति राजनिर्घण्टः॥ (अस्याः पर्य्यायो यथा,—
"सिन्धुवारः श्वेतपुष्पः सिन्दुकः सिन्दुवारकः।
नीलपुष्पी तु निर्गुण्डी शेफाली सुवहा च सा॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे॥)
सुवासः, पुं, (शोभनो वासः।) शोभनगन्धः। उत्तमनिवासः। इति केचित्॥ (महादेवः। इति महाभारतम्। १३। १७। ११५॥)
सुवासिनी, स्त्री, (सुखेन वसतीति। सु+वस+णिनिः।) चिरिण्टी। इत्यमरः। २। ६।८॥ सुखेन वयतीति सुवासिनीति द्राविड़ाः। पिष्टकुलस्त्रेहात् चिरमेटति गच्छति चिरिण्टी। इट गतौ अन् मनीषादिः। सुवासिन्यां चिरिण्टी स्यात् द्वितीयवयसि स्त्रियामिति रुद्रः। चरण्टीत्येके। इति तट्टीकायां भरतः॥
सुविद्, पुं, (सुष्ठु वेत्तीति। विद्+क्विप्।) पण्डितः। गुणयुक्तनार्य्याम्, स्त्री। इत्यमरे सौविदल्लशब्दटीकायां रामाश्रमः॥
सुविदः, पुं, (सुष्ठु वेत्तीति। सु+विद्+कः।) सौविदः। इत्यमरटीकायां रायमुकुटः॥ राजा। इति भरतः॥
सुविदत्, पुं, (सुष्ठु वेत्तीति। विद्+क्विप्। तमतीति। अत्+क्विप्।) राजा। इत्यमरे सौविदल्लशब्दटीकायां रायमुकुटः॥
सुविदत्त, त्रि, (सुष्ठु वेत्तीति। सु+विद्+"सुविदेः कत्वन्।" उणा० ३। १०८। इति कत्वन्।) कुटुम्बः। इत्युणादिकोषः॥
सुविदल्ल, क्ली, अन्तःपुरम्। इत्यमरटीकायां रायमुकुटः॥
सुविदल्ला, स्त्री ऊढ़ा नारी। इत्यमरे सौविदल्लशब्दटीकायां रायमुकुटः॥
सुविधिः, पुं, (सु शोभनो विधिर्यस्य।) अर्हद्विशेषः। इति हेमचन्द्रः॥ उत्तमविधाश्च॥
सुविनीता, स्त्री, (सुष्ठु विनीता।) सुकरा गौः। इति शब्दरत्नावली॥ अतिशयविनयविशिष्टे, त्रि॥
सुबीजः, पुं, (सु शोभनं बीजं यस्य।) खसखसः इति राजनिर्घण्टः॥ (महादेवः। इति महाभारतम्। १३। १७। ३८॥) सुन्दरबीजे, क्ली। तद्वति, त्रि॥
सुवीरकं, क्ली, (सु+वीर शौर्य्ये+खुल्।) सौवीराञ्जनम्। इति शब्दचन्द्रिका। (पर्य्यायोऽस्य यथा,—
"सुवीरकं पार्व्वतेयं सौवीरं नीलमञ्जनम्॥"
इति वैद्यकरत्नमालायाम्॥)
सुवीराञ्जं, क्ली, (सुवीरं अतिशयतेजःशालि अञ्जं यस्य।) काञ्चिकम्। इति जटाधरः॥
सुवीर्य्यं, क्ली, (सुष्ठु वीर्य्यं यस्य।) बदरीफलम्। इति जटाधरः॥ उत्तमवीर्य्यञ्च॥
सुवीर्य्या, स्त्री, (सुष्ठु वीर्य्यं यस्याः।) वनकार्पासी। इति शब्दरत्नावली॥ (वनकार्पासीशब्देऽस्या विशेषो ज्ञेयः॥)
सुवृत्तः, पुं, (शोभनो वृत्तः।) शूरवः। इति राजनिर्घण्टः॥ त्रि, सुन्दरवर्त्तुलः॥ (यथा, भारते। १। १५४। ८।
"पश्य बाहू सुवृत्तौ मे हस्तिहस्तनिभाविमौ॥"
सुष्ठु वृत्तं चरित्रं यस्येति। सच्चरित्रः। यथा, रघुः। ८। ७७।
"मयि तस्य सुवृत्त! वर्त्तते
लघुसन्देशपदा सरस्वती।
शृणु विश्रुतसत्त्वसार! तां
हृदि चैनामुपधातुमर्हसि॥")
सुवृत्ता, स्त्री, (सुष्ठु वृत्ता।) पतपची। काकलीद्राक्षा। इति राजनिर्घण्टः॥
सुवेगा, स्त्री, (सुष्ठु वेगो यस्याः।) महाज्योतिष्मती। इति राजनिर्घण्टः॥
सुवेलः, पुं, (सुगता वेला समुद्रकूलं येन। यद्वा, सुष्ठु वेला स्थितिर्यस्य।) त्रिकूटपर्व्वतः। इति हेमचन्द्रः॥ यथा, अनर्घराघवे। ६। १७।
"श्रुत्वा दाशरथो सुवेलकटके साटोपमर्धेधनुष्टङ्कारैः परिपूरयन्ति ककुभः प्रोच्छन्ति कौचेयकान्॥")
सुवेलः, त्रि, (शोभना वेला मर्य्यादा स्थितिर्यस्य।) प्रशस्तः। शान्तः। इति मेदिनी॥
सुवे(प)शः, पुं, (शोभनो वेशो यस्य।) श्वेतेक्षुः। इति राजनिर्घण्टः॥ सुन्दरवेशयुक्ते, त्रि। यथा,
"सुवेशं पुरुषं दृष्ट्वा भ्रातरं यदि वा सुतम्।
योनिः क्लिद्यति नारीणां सत्यं सत्यं हि नारद॥"
इति महाभारतम्॥
सुवेशी, [न्] त्रि, (सुवेशोऽस्यास्तीति। इनिः।) सुन्दरवेशयुक्तः॥
सुव्रतः, पुं, (सुष्ठु व्रतं यस्य।) भाविकल्पीयार्हद्विशेषः॥ वर्त्तमानकल्पीयार्हद्विशेषः। इति हेमचन्द्रः॥ (कार्त्तिकेयः। यथा, महाभारते। ३। २३१। ७।
"सुव्रतो ललितश्चैव बालक्रीडनकप्रियः॥")
शोभनव्रतयुक्ते, त्रि॥ (यथा, महाभारते। १। २३४। २७।
"सुव्रता चापि कल्याणी सर्व्वभूतेषु विश्रुता।
वरयन्ती महात्मानं वशिष्ठमृषिसत्तमम्॥")
सुव्रता, स्त्री, (सुष्ठु व्रतं यस्याः।) सुखसंदोह्या गौः। इत्यमरः। २। ८। ७१॥ शोभनव्रता। इति मेदिनी॥ वर्त्तमानकल्पीयपञ्चदशजिनमाता। इति हेमचन्द्रः॥ (शठी। तत्पर्य्यायो यथा,—
"शठी पलाशी षड्ग्रन्था सव्रता गन्धमूलिका।
गन्धारिका गन्धवधूर्वधूः पृथुपलाशिका॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे॥)
सुशर्म्मा, [न्] पुं, राजविशेषः। इति पुराणम्॥ निन्दितब्राह्मणविशेषः। यथा,—
"सुशर्म्मा नाम को देव किं जातीयः किमात्मकः
कुतस्तस्य च वै मुक्तिः केन वा यत्र हेतुना॥
श्रीभगवानुवाच।
सुशर्म्मा नाम दुर्म्मेधाः सीमा पापात्मनामभूत्।
अनाम्नायविदां वंशे विप्राणां क्रूरकर्म्मणाम्॥"
इति पाद्मोत्तरखण्डे ८० अध्यायः॥
सु+शॄ गि हिंसे+"अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते।" ३। २। ७५। इति मनिन्।) सुशृणाति यः। इति मुग्धबोधटीकायां दुर्गादासः॥ शोभनसुखविशिष्टे, त्रि॥
सुशल्यः, पुं, (सुष्ठु दृढं शल्यं कण्टकं यस्य।) खदिरः। इति राजनिर्घण्टः॥ (खदिरशब्देऽस्य विवरणं ज्ञातव्यम्॥)
सुशवी, स्त्री, कारवेल्लः। कृष्णजीरकः। इत्यमरटीकायां भरतः। २। ४। १५५॥
सुशाकं, क्ली, (सुष्ठु शाको यस्मात्।) आर्द्रकम्। इति राजनिर्घण्टः॥
सुशाकः, पुं, (सुष्ठु शाको यस्य।) चक्षुः। भिण्डी। तण्डुलीयः। इति राजनिर्घण्टः॥
सुशान्ता, स्त्री, शशिध्वजराजपत्नी। यथा, कल्किपुराणे २२ अध्याये।
"शशिध्वजो महातेजा गजायुतबलः सुधीः।
तस्य पत्नी महादेवी विष्णुव्रतपरायणा॥
सुशान्ता स्वामिनं प्राह कल्किना योद्धुमुद्यतम्
नाथ कान्तं जगन्नाथं सर्व्वान्तर्यामिनं प्रभुम्।
कल्किं नारायणं साक्षात् कथं त्वं प्रहरिष्यसि॥"
सुशिखः, पुं, (शोभना शिखा यस्य।) अग्निः। इति जटाधरः॥ उत्तमशिखायुक्ते, त्रि॥
सुशिखा, स्त्री, (शोभना शिखा।) मयूरशिखा। इति राजनिर्घण्टः॥ (सुन्दरकेशः। यथा, भागवते। ३। २०। ३६।
"मध्यं विषीदति बृहत्स्तनभारभीत
श्रान्तेव दृष्टिरमला सुशिखासमूहः॥")
सुशीतं, क्ली, (शोभनं शीतम्।) पीतचन्दनम्। इति शब्दचन्द्रिका॥ अतिशयशीतञ्च। तद्वति, त्रि॥
सुशीतः, पुं, (सुष्ठु शीतः।) ऋक्षवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः॥
सुशीतलं, क्ली, (सुष्ठु शीतलम्।) गन्धतृणम्। इति रत्नमाला॥ (गन्धतृणशब्देऽस्य विशेषो ज्ञेयः॥) अतिशीतगुणविशिष्टे, त्रि॥ (यथा, महाभारते। ३। ६५। ४।
"निर्म्मलस्वादु सलिलं मनोहारि सुशीतलम्॥")
सुपरिश्रान्तवाहास्ते निवेशाय मनो दधुः॥")